

Небо над Бей Сіті

КУПИТИ

1960 рік. В кінці Вероніка Лейн у Бей Сіті поставили металевий збірний будинок. В нього переїжджає сім'я. Дві сестри, Деніз і Бабетт, по черзі народжують маленьких американців. Вони залишили спустошену війною Європу заради Америки. Здається, що майбутнє належить цьому континенту, де всі щасливіші, все новіше. Але Історію не можна просто кинути. Еймі, дочку Деніз, переслідують мертві, і вона робить дивне відкриття в підвалі маленького металевого будиночка. Потужний роман, пронизаний спрагою Америки та відчайдушним бажанням покінчити з минулим, «Небо над Бей Сіті» звинувачує небо у байдужості до наших страждань.

Премія колегіантів 2009, Премія книготорговців 2009, Монреальська книжкова премія 2009.

Твір, який охоплює цілі епохи, підкорив серця колегіантів у Квебеку. Журі відзначило оригінальність трактування теми Голокосту, яка розглядається як фактор надії на майбутнє. **Le Devoir**

Цей сповнений люті роман Кетрін Маврікакіс - феєрверк у темному небі. Бомба. Його дивна форма - несамовитий «флеш-форвард» перших сторінок, який охоплює 60-70-ті роки, потім детальна розповідь про кілька вирішальних днів у житті оповідачки - запах бензину, провокативна мова роблять з нього твір, який приголомшує, зболені, виснажує, але й відверто засліплює. **La Presse**

«Небо над Бей Сіті» - безперечно яскраве літературне явище. Це темний роман, дуже щільний, де кожне речення здається ретельно вивіреним. Автор має вражаючу силу переконання; вона пише образами, запахами, емоціями... **Crithique littéraire**

Катрін Маврікакіс

Небо над Бей Сіті

роман

Переклад Ростислава Немцева

Анотація

1960 рік. У кінці Вероніка-Лейн у Бей-Сіті поставили металевий збірний будинок. В нього переїжджає сім'я. Дві сестри, Деніз і Бабетт, по черзі народжують маленьких американців. Вони залишили спустошену війною Європу заради Америки. Здається, що майбутнє належить цьому континентові, де всі щасливіші, все новіше. Але Історію не можна просто відкинути. Амі, дочку Деніз, переслідують мертві, і вона робить дивне відкриття в підвалі маленького металевого будиночка.

Потужний роман, пронизаний спрагою Америки та відчайдушним бажанням покінчити з минулим, «Небо над Бей-Сіті» звинувачує небо у байдужості до наших страждань.

Роман нагороджено Премією колегіантів (2009), Премією книготорговців (2009), Монреальською книжковою премією (2009).

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати в будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко»**.

ISBN 978-617-553-047-4

© Héliotrope, 2008

© Ростислав Нємцев, український переклад, 2024

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2024

НЕБО НАД БЕЙ-СІТІ

Тобі, кому належить Америка.

А ще тобі, моя квітко цього континенту.

Шістдесяті й сімдесяті роки

Від Бей-Сіті в моїй пам'яті залишився ядучий фіолетовий колір. Колір сумного сонця, що заходило за дахи збірних будинків, клонованих один з одного, будинків з листового металу, прикрашених висадженими навколо наступного дня маленькими смішними деревцями. Я пригадую брудний фіолетовий захід, який триває годинами. Фіолетовість, яка доброзичливо догоряє на муркотливій долі маленьких сімей. З п'ятої вечора, коли автомобілі починають займати свої місця біля гаражних дверей, всі простують на кухні. Починають кричати телевізори й радіти мікрохвильовки. Тішаються барбекю, а скейти торохкотять, непропорційно розбиваючи собі колеса; злісно натикаючись на велосипеди й баскетбольні м'ячі, кинуті об стіну, вони перетинають алеї нудьги по всьому континенту.

В Бей-Сіті, щойно закінчується день, як усі шалено зустрічають вечір, готуючись до сну без сновидінь. У Бей-Сіті мої кошмари — сині, а мій біль іще не має імені.

Навіть не знаю, чи є хоч якась затока у цьому маленькому містечку в Мічигані, де я провела вісімнадцять років життя, а особливо оті довгі літні місяці свого малоліття. Я навіть не знаю, чи є тут набережна для прогулянок біля води, дорога, якою американські сім'ї можуть гуляти недільного вечора або ж бігати зі Спаркі, великим лабрадором, після того, як залишать свій чотиридверний «Олдсмобіль» на прилеглій до узбережжя стоянці. Я не знаю, чи зима на озері Гурон нагадує чимось льодовиковий період, примітивний і забутий, і чи страшно ризикнути й ступити на замерзлу фіолетову воду, коли буревій, що замітає прерії на заході, приносить великі, наче відчай, сніжинки. Я не знаю, чи дух індіанців Америки ще бродить

якимись дикими берегами і чи слово «Понтіак» означає ще щось, окрім марки автомобіля.

Я нічого не знаю про Бей-Сіті. Знаю лише магазин «К-Март»[1] у кінці Вероніка-Лейн, будинок моєї тітки далі за автотрасою, величезне море, яким ми швидко пливли під вітрилом у суботу вранці аж до торговельного молу в Сагіно[2] скуплятися. А ще оце небо, фіолетове небо, фіалкове небо, гірке, в якому я не бачила для себе жодної долі.

4122, Вероніка-Лейн. Там я і жила. Вероніка-Лейн, вулиця без якоїсь історії, вулиця майбутнього. Я часто кажу собі: «Так, це і є адреса, 4122, Вероніка-Лейн, Бей-Сіті, Мічиган, Сполучені Штати Америки». Я там жила. Так усе й було. Та я не можу в це повірити. Мої дядько з тіткою купили в 1960-х роках той металевий синій будинок, на даху якого видихалося вечірнє сонце. Бабетт ходила вагітна моїм кузенком. Віктор мав народитися на кілька тижнів пізніше за мене, бо моя мати і її сестра домовилися завагітніти водночас, щоб дати життя маленьким новеньким американцям, які змусять їх забути люту войовничу Європу. Будинок зробили на фабриці у Флінті. Величезний тягач залишив його якимось у кінці Вікторія-Лейн. Металеву конструкцію зовсім не шанобливо вивантажили на землю. І машина поїхала знову до Флінта по новий вантаж, який посприяє заселенню ще однієї вулиці в Америці. Тоді майже всі будинки робилися неподалік від нас, і мільйони автомобілів збирались у Флінті, у «Дженерал Моторс», чи в Дірборні, у Форда. Заводські труби випльовували огидний сіро-коричневий дим, який і забарвлював літніми вечорами й післяобідньої пори взимку небо Мічигану в отой фіолетовий колір. Тож наш будинок поставили на землю Вероніка-Лейн навесні 1960 року. До нього швиденько прилаштували кілька маленьких калічних деревець. З часом вони мали б створити довкола бунгало природне середовище, атмосферу, шляхетність. Трояндові кущі,

що їх посадила тітка, аби сховати зад гримотливого кондиціонера, і які закривали вікна, теж мали б з роками олюдити наш будинок кобальтового кольору. Я й досі згадую синю фіброву в кінці Вікторія-Лейн, оте металеве житло, в якому було щось від бункера. То був наш дім, наша господа. Будинок, здавалося, був радше пережитком якогось апокаліпсису, ніж повноцінною обіцянкою майбутнього. З часом інші пухлини з жерсті вкрили нашу вулицю. Рак побуту розрісся, став нашим середовищем, нашим батогом.

Ми з кузеном народжуємося в 1961 році. Я з'явилася одного літнього дня у фіолетовій спеці в ту мить, коли моя мати, моя тітка і мій дядько копали під будинком підвал, який ми називатимемо *бейсмент*. Саме там ми з кузеном граємо у ковбоя й індіанку, а пізніше — у пінг-понг. Там же дядько розмальовує свої картини яскравими кричущими кольорами, які нагадують йому «просте життя у країні його походження», як кажуть мої мати і тітка, коли глузують з нього. Під будинком міститься темна печера, в якій ми, малі, розважаємося, наганяючи страху одне на одного, і ростемо, тоді як пральна машина шумно труситься, запускає ще один цикл, а сушарка дозволяє собі виробляти кульбіти й піруети з нашими футболками, білизною і рушниками. В *бейсменті* весь час смердить. І нічого не можна зробити. І навіть запах текстильних фарб мого дядька не здатен перекрити припах плісняви, який стискає нам горло, щойно ми потикаємося на дерев'яні сходи, й отруює увесь будинок. Особливо огидним той запах був мені влітку, навіть попри те, що моя тітка намагалась його позбутися, розбризкуючи у великій кількості освіжувач «Glade» із запахом весняної свіжості, від якого у нас із кузеном, у двох печальних дітей-астматиків, палали легені. У грудні 1961 року *бейсмент* завершили. Тоді я щойно повернулася з лікарні в Чикаго. Я провела там свої перші місяці життя. Респіраторні

проблеми віддалили мене від Бей-Сіті й Детройта, в якому я народилася. Мені було потрібне лікування у спеціалізованій лікарні в Чикаго. Моя мати не ходила мене провідувати і не збиралась мене забирати. Мій дядько підрядився поїхати й привезти немовля, яким була я. За дванадцять годин він за кермом свого «Шевроле» з'їздив у Чикаго й назад. У той час робота в *бейсменті* займала всіх домашніх. Щойно народився мій кузен. Ні в кого насправді немає часу займатися дитиною, яка від самого свого народження тільки те й робить, що псує всім життя. У мене мало шансів вижити. Мене вважають трішки недорозвиненою через ускладнення при народженні й асфіксію, яка стала їхнім результатом. Мати все дитинство повторювала мені, що я недорозвинена, що я не відновилася після свого народження, варто просто глянути на мене. Вона часто плаче в обіймах своєї сестри Бабетт, коли бачить, що я жива, і повторює, що вона воліла б радше мати мертву доньку, вже поховану, як її перша донька Анжель, яка померла при народженні, яку відразу заковтнуло велике ніщо, аніж такого дурнуватого вилупка, як я. Так і минали мої дитячі роки у постійній жалобі, розбавленій моїми дурницями, моментами наруги наді мною й сімейними відвідинами та походами на цвинтар Бей-Сіті, щоб плакати на могилі моєї старшої сестри.

Я згадую алергійне, бронхітне дитинство, задушливі роки утисків, розділені перебуваннями в лікарні, де, як думалось, коли раптом і переставлюсь, то повернусь туди, звідки і з'явилася. Місяцями повторювали, що я синя, що іноді стаю ліловою чи фіолетовою. Стаю кольору мічиганського неба. Я — барвінок, квітка кольору фабричного диму. Є ненависть, яку відчуває до мене мати, одержимість моєї тітки чистотою, лагідність мого дядька, який сумував, що в нього син, й іноді, плачучи, обіймав мене, а ще — тітчина образа: вона злилась на мене за те, що мене любив її чоловік. Також є великі сірі

машини, бійки з кузеном, снігові бурі, під час яких моє маленьке хворобливе серце трохи оживає, різного роду хвороби, лихоманки, кашель, кольорові прищі, шепотіння біля мого ліжка, жахливі історії Другої світової війни, схованки для дітей, яри, рівчаки за будинком, у яких я зачаювалася влітку, щоб годинами дивитись у бузкове й порожнє небо Бей-Сіті, а особливо телевізор, який не давав розради.

1965 року я ховаюся влітку і взимку в хатинці, збудованій високо на ялині за нашим будинком. Звідти я бачу далеко. Автотрасу, яка проходить за дві милі від нас, «К-Март», лікарню і вищу школу. Граюся зі сніжинками, які так добре падають цієї зими, або ж закопую себе в білому, з легким фіолетовим відтінком, снігу, зваленому в саду. Навесні я говорю до трояндових кущів, обережно вдихаю запах квітів, не зважаючи на деренчання кондиціонера. Я проводжу години на гойдалці, намагаюся доторкнутись ногою до неба чи невтомно підійматися і спускатися на червоному тобогані[3]. Сука моєї тітки, Жозе, довгошерста хаскі, слідує за мною в усіх моїх іграх. Я з головою ховаюсь у її блакитному хутрі: воно так гарно пахне! Жозе не має права заходити в будинок. Вона проводить своє життя в будці або ж зі мною. Якимось уночі я зникаю. Мене шукають скрізь. Осінь. Мене кличуть, кричать, піднімають на ноги околиці, поліцію. Я в будці, в запаху материнства, собачому запахіві. Я не кажу ні слова. Мене знаходять уранці. Мати мене б'є. Б'ють собаку. Тітка плаче, молиться. Дядько йде на роботу. Кузен онімів від захоплення. Мене покарано. Місяць без телевізора. Та дуже швидко мені дозволяють дивитися телевізор і улюблені передачі, наче не знають, що зі мною робити. Жозе помирає цієї ж зими від декальцинації кісток. Її життя минуло в холоді та спеці на цепку у дворі. Будинок моєї тітки залишається чистим. Жозе замінили Сінді. Я не розмовляю з новою сукою.

1966 року мені прооперували мигдалини. Я кілька днів харкаю кров'ю. Я слабну. Я помираю. Все буде добре. Я прокидаюсь якось уранці, а смерть мене минула. Я засуджена на життя. Це і є існуванням. Те, що на мене чекає попереду. Не буде нічого іншого, крім бузкового неба Бей-Сіті і сліз, які я вчуся не пускати назовні.

В будинку я люблю тільки ванну кімнату. Я там часто ховаюся. Рушники в туалеті пахнуть засобом для прання, милом і солодким ароматом життя, який ніяк не можу вхопити і який весь час залишається швидкоплинним. Косметичні засоби тітки та моєї матері, насичені багатьма обіцянками й ефемерними радощами, переповнюють шафки, прикрашають полички. Я відкриваю всі флакони і вбираю всі запахи. Різнокольорові пляшечки, блискучі дзеркала, барвистий табурет і легкі бузкові бульбашки моєї ванни. У ванні все блищить, усе світиться. Я там проживаю миті екстазу, аж поки тітка не починає тарабанити у двері і не наказує мені вийти, обзиваючи крадійкою.

Я їду в школу 1967 року, в той же клас, що і мій кузен. І для нього це дуже погано. Я не геній, але порівняння, яке робить навіть лінивий, ніколи не на його користь. Стара діва в шиньйоні, родом звідкись із Нової Англії, завжди вдягнута в чорне чи сіре, намагається прищепити нам кілька основ читання й письма. Клариса МакДональд не помічає, що шістдесяті роки вже проникли в нас, наче отрута, що вони швидко просочуються у м'які тіла нахаб її класу. Вона не розуміє, що ми отруєні випарами майбутнього, заводськими видихами й димом сигарет, які наші батьки безперервно смалять щодня і які ми самі палимо потайки, за хатами чи у вагончику батька нашого товариша Дона. Міс МакДональд іще поки не відчуває, що їй нема чого робити з такими дітьми, як ми. Можна тільки зачекати... коли наше покоління знищить себе, вчинить самогубство, помре від СНІДу, сконає від раку, в

автомобільній аварії, від серцевого нападу, спричиненого надлишком жирного й шкідливого. Міс МакДональд помирає 1975 року, обезголовлена у власному автомобілі. Якось у неділю п'яні молодики без дозволу сідають за кермо і мчать як божевільні. Вбивають десяток людей на міжштатній магістралі 75, яка проходить позаду тітчиного будинку і чарівним чином веде до Флориди, десь на краю світу. Я часто гуляю понад трасою 75. І намагаюся зупинити машину в надії, що мене заберуть, вкрадуть, вихоплять з убогості мого життя і я зможу опинитися деінде, далеко, дуже далеко від Бей-Сіті. Але мене підсаджують до себе то недоумки, які відвозять мене додому чи лапають мене, перш ніж висадити біля «К-Марту» або в зоні відпочинку між Бей-Сіті і Сагіно, звідки я й телефоную додому. Міс МакДональд померла, не зрозумівши, що не варто нічого чекати від цієї американської молоді п'ятдесятих і шістдесятих років, яка здатна тільки продукувати президентів Сполучених Штатів, зосереджена на автомобілях, *blow job*[4], брехні, безпеці чи війні.

1968 року ми робимо першу прибудову: кімнату для телевізора. Почесні місця в ній займають великий диван із зеленого шкірозамінника, нейлоновий килим «Дюпон» кольору хлорофілу, який гарантовано можна мити, фото генерала де Голля й величезний кольоровий телевізор, який працює і вдень, і вночі, — він і дав назву кімнаті. Наші сідниці прилипають до дивана зі шкірозамінника як улітку, так і взимку. Цей диван — справжня пекельна машина, яка змушує пітніти спини та сідниці триста шістдесят п'ять днів на рік. Тітка іноді жартує, що продасть його як апарат проти целюліту. Хоча кондиціонери у кожній кімнаті будинку моїх дядька й тітки гарантують штучну кондиціоновану свіжість, з диваном не можна нічого вдіяти. Канапа із зеленого шкірозамінника змушує пітніти наші сідниці й мокріти трусики. Весь наш одяг стає вологим після

десяти хвилин сидіння перед телевізором, і коли я вмошуюся з ногами безпосередньо на диван, стежачи за тим, щоб нічого не потрапляло між моєю шкірою і зеленим замісником шкіри, то, щойно підіймаюсь, чую легенький глухий звук. Відклеювання моєї шкіри навіть може обпалити мені епідерміс, і я весь час боюся вставати ввечері з дивана, знаючи, на який біль наражаюсь. Хай як швидко чи дуже повільно я встаю, стегна все одно починають палати й на них з'являються сліди у вигляді великих червоних смуг. Не знаю, чи не саме заради цього мазохістського задоволення тітка годинами сидить на дивані. Ввечері вона витягується на цій синтетичній площині, набуваючи дещо непристойних поз. Червоне вино, випите під час вечері, б'є їй у голову. І вона просить свого сина, мого кузена, або мене зробити їй масаж пальців ніг і тримати окремо найменший із них. Вона стверджує, що масаж пальців ніг розслабляє її, дає змогу забути жахливі дні. Часто це мій обов'язок — допомагати Бабетт отримувати щоденне задоволення. Мій кузен досить швидко відмовився таким чином ошчасливлювати свою матір, а її чоловік не має права наближатися до її ступень чи торкатися їх. «Він не вміє цього робити». Маю зізнатися: тільки я обдарована достатньо, щоб робити це. Я, ідіотка, яка від невдалого народження отримала дар цілителя тіл і душ, маю владу зробити так, щоб тітчине страждання зникло. Моя тітка дуже віруюча. Як і моя мати, вона воліє заглушити голос юдаїзму свого племені. Ми про це ніколи не говоримо. Бабетт вийшла заміж за справжнього католика, мого дядька, бразильця, «négro», як каже мати. Бабетт також вирішила стерти з себе усі сліди «єврейськості», так теж каже моя мати, яка весь час повторює, що релігія приводить до всього поганого. Тітка ніяк не може заборонити собі вбачати в моїх проблемах, пов'язаних із диханням, знак обраності раси, яку вона не хоче називати. Мати ж, яка так і залишилась

прив'язаною до французьких республіканських цінностей та ідей Просвітництва, весь час повторює, що все це нісенітниця. «На цій дитині немає жодної благодаті. Вона просто недорозвинена, недоумкувата, а ти нас дратуєш своїм фанатизмом, ти ж бачила, куди нас це ледве не привело». Але тітка, зітхаючи ввечері від щастя з відставленим мізинцем на канапі із зеленого шкірозамінника, думає, що довела матері безумний вибір Бога і благодать католицьких молитов, які вона примушує мене читати: «Знаєш, тільки вона може зцілити мене і дати мені змогу забути про все. Та врешті, Деніз, ти думаєш, це до неї прийшло звідки? Якби ти могла відчувати те, що відчуваю я, то знала б, що я маю рацію. От побачиш, ти колись зрозумієш, що твоя донька — це подарунок долі». Мати знизує плечима, бурчить і вовтузиться на канапі із зеленого шкірозамінника поруч із сестрою, провокуючи сухе рипіння своїми стегнами, що занурюються у штучну шкіру, яка їм протидіє.

1969 року моя няня, Луїз Купер, донька наших сусідів, помирає від раку кісток у віці вісімнадцяти років, невдовзі після заручин з хлопцем-блондином в окулярах «Grand Rapids». Луїз відходить у святую п'ятницю. Я добре пам'ятаю біль її батьків, як шкандибає її батько по нашому драйвею. Він прийшов сповістити нас, що в його доньки агонія і їй кінець. Він каже кілька слів, витираючи лоба. У дворі ще лежить сніг, а майже лілове небо, здається, хоче послати нам останню бурю із синіх сніжинок. Дядько з тіткою запрошують батька Купера зайти в дім. Він не може. Багато роботи: поховання, страждання, це затягує. Собака Джим, велетенська німецька вівчарка, плаче багато годин поспіль, виє на смерть, прив'язаний білизняною мотузкою у сусідському дворі, куди виходить вікно моєї спальні. Через деякий час, уже після поховання Луїз на тому ж кладовищі, на якому похована і моя сестра-ангел, моя сестра-фантом, яка народилась мертвою і благословенною, мосьє Купер

убиває Джима. Він більше не міг чути, як собака стогне щоночі. Він бере свого мисливського карабіна і страчує величезну тварину у дворі. За кілька днів він позбувається трупа, який розкладався під моїм вікном. На щастя, все ще було холодно. Запах мертвого пса тримається недовго. Купери думали, що нарешті зможуть спати. Джим більше не плаче.

Вночі в моїй кімнаті дуже ясно. Знадвору на будинку постійно горить світло, щоб відлякувати бродяг, крадіїв, а пізніше завадити моїм друзям головорізам наблизитися до металевого будинку. Поряд з моїм маленьким ліжечком, на комоді, стоїть такий собі вівтар. Там є портрет Христа, який мене лякає, статуя Антонія Падуанського і ще одна, Святого Юди, заступника у безнадійних обставинах, а ще пляшка зі святою водою у формі Діви Марії, яку моя тітка привезла з Лурда. Я маю нанизувати дев'ятницю за дев'ятницею і щовечора читати нескінченну молитву під наглядом тітки. А в цей час моя мати кричить на кухні, що це ні до чого, що зі мною нічого не зробиш і що в будь-якому разі Бога немає. Це ж відомо. Він не врятував євреїв. Щовечора я повторюю: «Святий Юдо, величний заступнику, помолись за мене, нещасну. Прийди на допомогу мені й порятуй мене, нещасну. Заступись за мене перед Господом нашим, щоб допоміг мені в усіх моїх труднощах, а особливо щоб я стала не такою дурною та злою і щоб моя тітка й моя мати менше страждали від мого існування. Дозволь мені бути серед обраних і отримати вічне спасіння. Обіцяю тобі, о святий Юдо, завжди пам'ятати про твою милість до мене. Я завжди шануватиму тебе як свого покровителя і заступника. На знак вдячності я робитиму все, що в моїх силах, щоб укріпитись у вірі своїй і прославляти тебе як заступника у безнадійних обставинах. Амінь». Тітка задоволено вкладає мене і залишає наодинці з моїми страхами.

Я знаю, що Бог поганий... Так написано в одній із книжок, що зберігається у спальні моєї матері. Тож Бог навмисно може вирішити відвідати мене. Портрет Ісуса Христа поруч витріщається на мене всю ніч. Щойно прокидаюсь, перший, кого я бачу, — Ісус, і я відразу починаю боятися, що він постане переді мною. А разом з ним — Діва Марія, яка вже являлася перед іншими маленькими дівчатками у брудному гроті Лурда. Я кажу Ісусові, дивлячись просто йому в очі, що Бей-Сіті — така діра, яка не варта взагалі його появи тут. Прошу святих, Господа і Марію, дати мені спокій. Я не достойна нічого, і в першу чергу не достойна їх. Я не хочу бути святою. Я єврейка, несправжня єврейка, чию ідентичність іще приховують, єврейка, у якої відітнули її саму і яка носить протез католицизму; я не що інше, як просто налякана дитина.

Протягом літа 1970 року ми сім'єю щодня спускалися у підвал в очікуванні бурі. І так було щоліта, починаючи з червня. Але в 1970 році було багато гроз. Тітка десь дізналася, що 8 червня 1953 року торнадо п'ятої категорії майже зруйнував центр Бей-Сіті. Пориви вітру тоді досягали десь трьохсот миль на годину. Сто шістнадцять людей загинуло в околицях нашого маленького містечка, а вісімсот сорок чотири отримали поранення. Тітка приїхала в Бей-Сіті наприкінці 1959 року, тож пропустила подію, про яку їй розповіла колега, смакуючи подробиці. Моїй тітці й моїй матері не треба було знову переживати Другу світову війну, бомбардування, обшуки, сидіння довгими годинами зачиненими у погребі чи на горищі. При найменшій грозі я опиняюся у запліснявілому *бейсменті*, слухаючи історії жахів, що їх згадують дві сестри і віддають їм належну шану. Я навіть не маю права піднятися, щоб пересвідчитись, чи наближається катаклізм. Бо ризикую тим, що мене може вдарити блискавка, або ж тим, що полечу разом із дахом. Дядько ж, коли він удома, відмовляється брати участь в

колективній істерії. В *бейсменті* тітка, притулившись до мого кузена й до мене, бажає йому там здохнути й провіщає його смерть лише для того, щоб він нарешті переконався в необхідній операції — спуску в *бейсмент*. У 1970 році один із претендентів на мою матір, дантист, який сподівається позбутися мене в автокатастрофі, дарує мені червоний карт, на якому я ганяю по полю біля будинку й по стоянці старшої школи, вона не дуже далеко. Все літо я скрізь роз'їжджаю на швидкості, стрімголов. Я накликаю смерть. Вона прийде, я прагну її, у вереску гальм, у скреготі зіжмаканого металу. Мати дозволяє мені кататися на цьому боліді, як мені заманеться. Її зовсім не турбує, що її донька, якій ледве виповнилось десять років, мчить щодуху. Але, стоячи на порозі бунгало і дивлячись, як я щезаю, вона велить мені повернутися, щойно на небі з'явиться хоч одна хмаринка. Я не повинна нехтувати своїми обов'язками. Як тільки небо над Бей-Сіті втрачає свій бузковий колір, стає темно-сірим, синьо-фіолетовим, я повинна зачинитися разом із сім'єю в підвалі й переживати жах бурі, такої як та, що була в 1953 році і зруйнувала околиці міста. Як і війна, ця буря мала місце ще до мого народження, та я повинна без кінця переживати її і таким чином доводити, що я гарна донька.

В 1972 році моя мати вішає на стінку у своїй кімнаті, над своїм ліжком, рамку з відкритим листом Івонни де Голль. У ньому та поспіхом дякує всім за співчуття, висловлені їй у зв'язку зі смертю Генерала. Я пригадую синю рамку, чорне паспарту і підпис Івонни де Голль. Лист розміщений поряд із зображенням голого чоловіка в позі лежачи, яке прикрашало ліжко матері більше шести років і яке їй подарував мій батько на пам'ять, можливо, про їхні гарячі любовні пустощі на самому початку стосунків. Батько ж купив це полотно, як часто мені повторювали, у талановитого художника з Нью-Джерсі за

тридцять дев'ять доларів. Поряд на материному нічному столику — зображення завітчаної могили Генерала в Коломбі-ле-До-Егліз, яке Івонна люб'язно надіслала всім шанувальникам свого чоловіка. Моя сім'я — голлісти з 18 червня 1940 року, й екзил у Північну Америку нічого не міняє.

В 1973 році мати їде жити в Нью-Йорк. Мій батько, якого я на той час іще ні разу не бачила, написав, що хоче нарешті покинути свою італо-грецьку сім'ю, батька і сестру, після шістнадцяти років зволікань і недотриманих обіцянок. Він хоче краще пізнати маму і пропонує їй жити з ним. Я ж залишаюсь у Мічигані, з тіткою, дядьком, кузенком і моєю сестрою, мертвою й похованою на кладовищі Святого Патріка у Бей-Сіті. Мені щоночі сниться мама і життя в Нью-Йорку, на яке я матиму маленьке право влітку, коли приїду до неї в гості, як обіцяє вона мені.

В 1974 році мої тітка з дядьком копають у дворі басейн, поряд із великим полем. Така майже непомітна подія має величезний наслідок для мого життя. Мати вважає, що для неї набагато краще провести літо в Бей-Сіті. Вона так любить простір, водні ігри, велосипеди на Вероніка-Лейн і автотрасу вдалині, яка щотижня приводить нас до магазину «Якобсенс» у Сагіно, щоб зробити кілька покупок і розважитись. Тож мені вже не світить перспектива провести літо в Нью-Йорку, а тільки залишитися в Бей-Сіті протягом довгих тужливих канікул і щотижня ходити на кладовище, носити квіти цій довбаній мертвій сестрі.

Того ж 1974 року я втратила залишки своєї вагінальної цноти у фіолетовому «Плімуті Суперберд Род Раннер» 1970 року з чорним дахом. Увечері ми всією нашою дружною компанією з Вероніка-Лейн — Ліндою, Памелою і Патрісією — ідемо в ліс за «К-Мартом», щоб потренуватися в гетеросексуальності, у її швидких практиках і техніках *орального сексу*, які перетворюють

усіх наших тогочасних хлопців на батьків сімейств із передчасним виверженням сперми, на тих, хто б'є жінок, на серійних гвалтівників, перелюбників, які зваблюють колежанок у мотелях під час службових поїздок у Детройт. Секс у цілому менш нудний, як моя сім'я. А ще іноді це приносить мені трохи грошей, які я можу витратити в «К-Марті», куди ходжу до трьох разів на день, щоб купити лак для нігтів і повернути гроші за флакони, які купила напередодні і мені не сподобався колір. Усі мої подружки п'ють пігулки. Домовляємось із сестрами чи подругами, трохи старшими від нас. Завагітніти не можна. І це точно. Бо створює проблеми. Зробити аборт тринадцятирічній дитині у Мічигані у шістдесяті роки не так і легко, а *жінки, що виробляють ангелів*[5], — рідкість. Раптом щось пішло не так, — допомагаємо одна одній в'язальними спицями у вихідні на збезлюднілих кухнях, бо батьки поїхали на закупи до Сагіно. Та нічого безпечного в цьому немає, і треба остерігатися протикання матки чи жахливих кровотеч. Тих, кому не пощастило, відвозять до відділень «швидкої допомоги» лікарень і до сповіді. Тоді смерть — майже бажана. Проте дівчата, які не сплять з хлопцями, ще більші недоумки, ніж ми, «автомобільні дівчата», «дівчата в'язальних спиць». Вони мріють одружитись із хлопцями, котрі провели свою юність, нанизуючи самиць, людських чи тваринних, які потрапили під руку, наприклад, після футбольних матчів, які завжди закінчуються траханням кобили чи жінки, при цьому якоїсь різниці їй не спостерігається. Дівчата, які не сплять з хлопцями, мріють про те, як їх по-дитячому лагідно беруть кретини з блакитними очима і м'яким, холодним, нечутливим членом. Вони мріють про будинок. Більший за ті, що можна зустріти на Вероніка-Лейн. Мріють про під'їзну доріжку — *драйвей*, на якій стоять чотири чи п'ять автомобілів, про справжній викопаний басейн, як у моїх тітки з дядьком, а не оті надземні, якими

заставлені двори на районі. А ще про поштову скриньку у вхідних дверях, а не металеву, причеплену поряд з іншими за п'ятсот футів від дому. Вони мріють про весілля в усьому білому і про щирі сльози. І про в'язальні спиці теж, але щоб ними сплести одєжинку для малят. Я ж ніколи ні про що не мрію. Особливо про майбутнє. Вночі мені являється моя сестра — ембріон, що розклався. Її обличчя, погрижене й деформоване, переслідує мене. Вона все більше понівечена смертю і гниттям. Вночі мене заштовхнули у газову камеру, в якій тисячі людей кричать і видряпують собі очі. Поряд із хвилями жаху, спровокованими гнилим ангелом з минулого, посмикування кількох скотів у «Плімуті» 1970 року з відкидним верхом здаються мені моментами спокою і миру, вкраденими у мого нічного жаху. Під час пустощів я дивлюсь у небо. Воно заковтує мене. Оті хлопці, вони не роблять нічого надто поганого, швидко викидаючи своє сім'я, винувато й гучно, у наші вульви замість вульв їхніх сук. Моя сестра і війна ночами роблять мені набагато гірше.

В 1975 році, 20 вересня, ми всідаємося на канапу із зеленого замінника шкіри у телевізійній кімнаті дивитися «Saturday Night Live»[6] на каналі ABC. Бачимо там «Bay City Rollers»[7], які через супутник згодовують себе північноамериканській публіці. Незабутній концерт. Так тоді писали всі газети, й оті молоді шотландські співаки відчують справжній тріумф, коли тиждень по тому сходять з літака в Нью-Йорку, в аеропорту Кеннеді. Справжня істерія. Дівчата в кілках, прикрашені шотландками, тартанами й поясами, втрачають свідомість, коли бачать цих крикливих хлопців, п'яťох кретинів, на чиїх обличчях — застигли усмішки, навіть коли вони співають. До них швидко приходить величезний успіх. У Бей-Сіті всі пишаються цією шотландською групою, яка у Единбурзі була нікому не відомою і жила в злиднях. На початку сімдесятих років «The

Saxons»[8] вирішила надати собі вигляду *горців* і підібрати собі якусь американську назву. Із заплученими очима вони кинули дротик по карті Сполучених Штатів, який випадково упав на картографічне небо Бей-Сіті. І починається легенда. Місто від того виграє і стає трішки відомішим. Багато неосвічених людей приїжджає у Бей-Сіті, думаючи, що знайдуть тут маленький куточок Шотландії. Донні Осмонд[9] і вся його сім'я пішли у забуття. Тож уже ніхто не хоче вдягатись як мормон із Солт Лейк Сіті, а роллероманія б'є рекорди. На радіо тільки й чути *Saturday Night*[10], гіт зими 1976 року. Я кілька разів заставала тітку, яка мугикала в машині або коли прибирала:

Gonna dance with my baby till the night is through
On Saturday night, Saturday night
Tell her all the little things I'm gonna do
On Saturday night, Saturday night
I-I-I-I love her so
I-I-I, I'm gonna let her know [11].

«Bay City Rollers» роками не сходили з перших шпальт «Magazine 16»[12], який вів запеклу боротьбу з «Tiger Beat»[13], публікуючи невідомі, екстравагантні та неправдиві фотографії п'яťох учасників групи. Мені ж подобається лише Еліс Купер[14], який справді народився в Мічигані, у Детройті, і, як і я, скуштував жахів наших округів і наших маленьких, тісних, брудних американських містечок. Я співаю на все горло своїм приголомшеним друзям *Welcome to My Nightmare*[15]. У 1976 році кожна дівчина в Бей-Сіті пахла шампунем «Herbal Essence» і жіночим дезодорантом «Johnson's» з ароматом дитячої присипки. Еліс Купер з тушшю навколо очей, чорним волоссям, зміями та вічно вбраний як на Хелловін, — це сам диявол.

Минулого року, 17 листопада, собака Сінді якраз померла кілька днів тому, повісившись на власному ланцюгу, нас будить

посеред ночі телефон. Я знімаю слухавку. Чоловік ображає мою тітку. Він з латиноамериканським акцентом звинувачує її у розбещуванні священника, мого дядька, і віщує, що вона втрапить до пекла, брудна єврейка. Так я дізналася, що мій дядько належав до якихось орденів в іншому житті в Бразилії і що ми справді євреї. Ми більше ніколи не говоримо про цю подію, і ніхто згодом не робить жодного натяку на роки священства Густаво. Довгий час я вважала, що тієї ночі лайка мені наснилась, але, зважаючи на все, дядькову доброту до мене можна пояснити лише християнським милосердям і людяністю істинно віруючих. Він один знаходить у собі сили пробачити мені те, що я існую. Тому я вірю цим пліткам.

1976 рік, я працюю касиром у «К-Марті» по вихідних та влітку. Іноді моя робота дає мені привід не піти на кладовище, щоб лицемірно стати на коліна біля могили моєї сестри-ембріона. Цій дівчині пощастило більше, ніж мені. Вона померла при народженні. Вона нічого не знала про цей жахливий світ, про Бей-Сіті, про небо та його фіолетовий колір, і їй не довелося працювати касиром у «К-Марті», щоб згаяти нудні дні. У «К-Марті» багато чого трапляється: сварки, крадіжки, дзвінки в місцеву поліцію, догани менеджера через мій макіяж та колір лаку для нігтів. Там місто трохи вирує. Одного липневого дня 1976 року я навіть зустріла французьку пару любителів відпочинку на природі, яка заблукала на дорозі в Мічиган; вони зупинилися, щоб дещо придбати. Чоловік і жінка намагалися лопотіти англійською, але їх ніхто не розумів. У «К-Марті» всі знають, що я трохи дивна, що я розмовляю чудною мовою зі своєю родиною, тож до мене відправляють усіх чужинців, які забрідають сюди, та я не завжди можу з ними поспілкуватися. Пригадую, якось у червні 1976 року на мою касу вказали полякам, з якими я, звичайно, не могла перекинутися жодним словом. Але в липні 1976 року я говорила з

французами-подорожніми. Ми можемо довго плескати язиками, вони навіть запрошують мене на вечерю в ресторан. Ця зустріч стає для мене справжнісіньким відкриттям. Французька існує і поза моєю родиною. Тож моя мати та її сестра не вигадали цю мову, щоб звести мене з глузду. Отже, я можу зраджувати їм, говорячи з іншими французькою, викривати їхні марення їхньою рідною мовою і, найголовніше, сміятися, жартувати, існувати у словах, які з дитинства застрягають мені в горлі.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ